

Arapça - İngilizce İsim Tamlamalarının Yapısal ve Kavramsal Analizi

Arabic-English Possessive Construction Structural and Conceptual Analysis

Arş. Gör. Ahmet Erkam SELVİ

Gazi Üniversitesi, Arap Dili Eğitimi
Gazi University, Arabic Language Education
erkamselvi@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0081-0666

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 15.05.2023
Kabul Tarihi / Accepted : 30.05.2023
Yayın Tarihi / Published : 26.06.2023
Yayın Sezonu / Pub Date Season : Haziran / June
Cilt / Volume: 1 - Sayı / Issue: 1 - Sayfa / Pages: 1-17

Atıf / Cite as

Selvi, E. A. (2023). Arapça - İngilizce İsim Tamlamalarının Yapısal Ve Kavramsal Analizi, *Lisani İlimler Dergisi (LİDER)* 1(1), 1-17.

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright®

LİDER, Lisani İlimler Dergisi, uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.
Journal of Linguistic Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal.
All rights reserved.

Öz: Bu makalede, farklı dil ailelerine mensup Arapça ve İngilizcedeki isim tamlamalarının, yapısal ve kavramsal açıdan kullanım türlerine değinilmiş ve her isim tamlamalarının iki dil arasındaki farklı kullanım yöntemlerine dikkat çekilmiştir. Makalede ilk bölümde Arapçadaki ikinci bölümde İngilizcedeki isim tamlamaları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde her iki dildeki isim tamlamalarının örnek cümlelerle karşılaştırılmaları yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arapça İsim Tamlamaları, İngilizce İsim Tamlamaları, Muzaf ve Muzafun İleyh, İzâfet Terkibi, Muttasıl Zamirler, İyelik Durumu, İyelik Ekleri.

Abstract: In this article, the usage types of possessive cases in Arabic and English which belong to different language families, are mentioned in terms of their structure and concept. The different usage of possessive cases between the two languages are addressed. In the article, the first part deals with possessive cases in Arabic and the second part in English. The third part, compares the possessive cases in both languages by example sentences.

Keywords: Possessive Cases In Arabic, Possessive Cases In English, Al-Mudâfu and Al-Mudâfu İlay-hi, İdâfah Construction, Possessive Pronouns, Genitive Case, Possessive Suffixs

Giriş

Bir şeyin bir şeye ait olduğunu ifade etmek için kelime gruplarından iyilik ekleri ve isim tamlamaları grubu kullanılır. “Bu gurup iki isim unsurunun meydana getirdiği kelime gurubudur. Bir ismin mânâsının iyelik sistemi içinde başka bir isimle tamamlanması esasına dayanır. Bir nesnenin başka bir nesnenin parçası olduğunu, bir nesnenin başka bir nesneye ait bulunduğunu veya bir nesnenin başka bir nesne ile tamamlandığını ifade etmek için bu kelime gurubuna başvurulur. Gurubu meydana getiren iki isim unsurundan biri tamlayan, biri tamlanan unsurdur.”¹ Türkçede tamlayanın önce tamlananın ise sonra geldiği bilinmektedir. Örneğin; Kapının kolu. Bu durum Arapça ve İngilizcede tam tersi yönde önce tamlanan sonra tamlayan gelmesiyle oluşur. Arapça için; مفتاح الباب ve İngilizce için; The door of the room örnekleri verilebilir. Tamlamalar bir söz öbeğidir dolayısıyla tek kelimeden tamlama yapılmaz. İsim tamlaması yapmak için en az iki kelimeye başvurulmaktadır. İkidenden fazla kelime içeren söz öbekleri zincirleme isim tamlamaları olarak adlandırılırlar. İsim tamlamaları tamlanan kelimenin neye ve kime ait olduğunu, neyden meydana geldiğini ve neye benzediğini ifade etmek için kullanılır.

Türkçede olduğu gibi Arapça ve İngilizce gramer kitapları içerisinde de isim tamlamaları müstakil birer dilbilgisi konusu olarak yerini almıştır. Bu cihetle bu çalışmada her iki dildeki isim tamlamaları Arapça ve İngilizce olmak üzere iki farklı bölümde incelenmiş ve son bölümde örnek cümlelerle karşılaştırmaları yapılmıştır.

1. Arapçada İsim Tamlaması

2. İngilizcede İsim Tamlaması

Arapça ve İngilizce İsim Tamlamalarının Örneklerle Karşılaştırılması

1. Arapçada İsim Tamlaması

Tamlama Arapçada izâfet terkîbi (التركيبُ الإضافيُّ) ya da izafet (الإضافة) olarak isimlendirilir. Tanım olarak “İzâfet terkîbi veya izafet: iki isim arasında bir bağın kurulması, bir ismin başka bir isme dayandırılması veya bir ismin bir sonraki isimle sınırlandırılması veya bir ismin bir diğer isimle belli olması şeklinde ifadelerle tanımlanabilir.”² Bir başka tanımla ifade edilecek olursa “İzâfet terkîbi, bir ismin sonuna bir başka isim getirilmesiyle meydana gelen kelime grubu demektir.”³ Arapçadaki isim tamlaması Türkçede olduğu gibi en az iki kelimeden meydana gelmektedir. Bu tamlamalardaki nesnelere her ne kadar birden fazla olsa bile ifade edilmek istenen madde ya da olgu bir tanedir. Bu tek anlamlı yargıyı oluşturan

1 Prof. Dr. Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2009, s.381.

2 Prof. Dr. M. Edip Çağmar, Alıştırmalarla Nahiv, Ensar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017, s.145.

3 Doç. Dr. Resul Sevinç, Arapçanın Temel Gramer Kuralları, İstanbul, 2013, s.300.

terkîb tamlayan ve tamlanan öbeklerinden oluşmaktadır. Arapçada tamlanan muzaf (المُضَافُ) yani eklenen, izafet edilen şey olarak tabir edilir. Tamlayan ise muzafun ileyh (المُضَافُ إِلَيْهِ) yani kendisine eklenen ya da kendisine izafet edilen olarak ifade edilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta daha önce ifade edildiği üzere Arapçada Türkçedeki isim tamlamasının aksine önce tamlanan yani muzaf sonra tamlayan yani muzafun ileyh ibaresinin gelmesidir.

Ör. الباب المفتاح → kapının anahtarı

Muzafun ileyh Muzaf

Buradan hareketle bu terkîbi oluşturan her iki sözcük öbeğinin yapısı aşağıda müstakil başlıklar altında incelenmiştir.

A. Tamlanan Muzaf (المُضَافُ)

Arapçada muzaf, muzafun ileyten önce gelir. "Muzaaf genellikle el takısız olur ve cümlede konumuna göre irab edilir."⁴ Muzaf gramer açısından herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmaksızın ref durumundaysa damme, nasb durumundaysa fetha, mecrur durumdaysa kesra ile hareketlenir.

Ör. مفصلُ النافذة → pencerenin menteşesi

Muzaf

Bunun yanı sıra Arapçada müsenna ve cem'î müzekker-i salim isimler muzaf konumunda olduklarında sonlarındaki (ن) harfleri düşer

Ör. قلمَا الولد → çocuğun iki kalemi

Muzaf

معلموهم → öğretmenleri

Muzaf

Özellikle Türkçe yazılan birçok Arapça gramer kitabında muzafın nekire yani belirsiz olduğu veyahut harf-i tarif almadığı yani (ال) el takısının muzafın başına gelmediği anlatılmaktadır. Kesinlik içeren bu tanım yanlış bir tanımdır. Çünkü durum her zaman bu kitaplarda anlatıldığı gibi değildir. Arapça, İngilizce ve Türkçe yazılan Arapça gramer kitaplarının kaliteli olanlarında, bu durum anlatılırken genellikle kelimesi kullanılmıştır. Böylece tanımın içerdiği kesinlik yargısı ortadan kaldırılmış ve muzafun belirli olabileceği durumlara ait durumlara kapı aralanmıştır. Bilindiği üzere dil yaşayan ve canlı bir varlıktır. Özellikle Arapçanın bükümlü bir dil olmasından ötürü bir sıvı misali birçok kalıba ve farklı forma büründüğü bilinmektedir. Bu sebeple muzafın belirli geldiği durumlar da belirsiz geldiği durumlar gibi gayet doğaldır ve yaşayan dilde mevcut olup aktif olarak

4 Fouad Nemah, Mulahasu'l Kava'id el-Luga el-Arabiyye, el-Mekteb' ilmiyye Yayınları, Kahire, Mısır, 1973, s.99.

kullanılmaktadır. Muzafun belirli olduğu durumlarla ilgili açıklamalar ilerleyen satırlarda yapılmıştır.

B. Tamlayan Muzafun İleyh (المضافُ إليه)

Arapçada Tamlayan yani muzafun ileyh sentaktik yapıda kendinden önceki tamlanana yani muzafa belirlilik olgusunu veren sözcük öbeğidir. “Muzafun ileyh olan kelimenin görevi sadece muzaf olan kelimeye marifelik (belirlilik) veya tahsislik (özellik) kazandırmaktır. Muzafun ileyhin cümle içinde başka bir fonksiyonu yoktur.”⁵ Muzafun ileyh ya açık bir sözcük öbeği olarak ya da isme muttasıl zamir olarak gelir. “Muzafun ileyh açık bir isim olursa genellikle belirli ve daima da mecur olur.”⁶ Bu çerçevede muzafun ileyh açık bir sözcük öbeği olarak gelirse başına (ال) el takısı konularak belirli yapılır ve tekillerde son harfinin hareketi her zaman () kesra ile mecur olurken ikillerde ve düzenli çoğullarda sondaki (ن) nun harfi düşer ve (ي) harfi ile mecur olur. Zira bunun sebebi (ن) nun harfinin kelime sonunda bulunmasıdır ancak semantik anlam bakımından kelime devam etmektedir bu yüzden sondaki (ن) nun harfi düşürülerek muzaf ve muzafun ileyh birbirine bağlanır ve tek kelime oluşturulur. Muzafun ileyh hem belirli hem belirsiz gelebilir. Bu durumda başına (ال) el takısı alarak belirli olursa içinde bulunduğu izâfet terkibi Türkçedeki belirtili isim tamlamasına denk gelmektedir. Muzafun ileyh belirtisiz olursa Türkçedeki belirtisiz isim tamlamasını karşılamaktadır.

Ör. بابُ الحديقةِ → bahçenin kapısı (Belirtili isim tamlaması)

Muzafun ileyh

Tabi burada muzafun ileyh özel bir isim olarak gelirse başına belirlilik (ال) takısı almasına gerek duyulmaz. Zira Arapçada her özel isim belirlidir. Bu sebeple özel isimle yapılan muzafun ileyhler belirli isim gibi amel edilirler.

Ör. أفلامُ أرنولد شوارزنجيغر → Arnold Schwarzenegger’in filmleri (Belirtili isim tamlaması)

Muzafun ileyh

Fakat muzafun ileyh başında (ال) belirlilik takısı olmadan ya da özel bir isim olmadan da gelebilir. Bu durumda muzafun ileyh belirtisiz olduğu için son harfi iki kesralı ya da tenvinli kesra olur. Bu şekilde oluşturulan bir izâfet terkibi Türkçedeki belirtisiz isim tamlamasına denk gelmektedir.

Ör. بابُ حديقة → bahçe kapısı (Belirtisiz isim tamlaması)

Muzafun ileyh

5 Dr. Ahmet Aslan, Nahiv İlmî, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2012, s.108.

6 Fouad Nemah, Mulahhasu'l Kavaid el-Luga el-Arabiyye, el-Mektebi İlmîyye Yayınları, Kahire, Mısır, 1973, s.102.

Öte yandan muzafun ileyh muttasıl zamir olarak getirilirse muzaf ismin sonuna eklenir ve mahallen mecrur olarak irab edilir. "Muzafun ileyh zamir olursa muzafa izafe edilir ve mecrur mahalinde irab edilir."⁷ Arapçadaki on dört zamirin tamamı izâfet terkibinde muttasıl zamir olarak kullanılabilir. Bu tamlama çeşidi Türkçedeki iyelik ekleriyle yapılan tamlamalara denk gelmektedir.

Ör. حَقِيبُهَا → o bayanın çantası مَسَدٌ سَائِهِمْ → onların tabancaları

Muzafun ileyh Muzafun ileyh

حَقِيبَتِي → çantam قَلَمِكْ → kalemin

Muzafun ileyh Muzafun ileyh

Arapçada isim tamlamaları oluşumlarına göre semantik anlam açısından ikiye ayrılmaktadır. Bu iki tür lâfzî izâfet (الإِضَافَةُ اللَّفْظِيَّةُ) ve ma'nevî izâfet (المَعْنَوِيَّةُ الإِضَافَةُ) olarak adlandırılır.

A. Lâfzî İzâfet (الإِضَافَةُ اللَّفْظِيَّةُ)

Lâfzî İzâfet tanım olarak; "Müştak olan isimlerin (ism-i fâil, ism-i mef'ûl, sıfat-ı müşebbehe...) kendi fail, nâib-i fâil veya mef'ûlüne muzâf olmasıdır. Kısaca lâfzî izâfetin muzâfı; ism-i fâil, ism-i mef'ûl, sıfat-ı müşebbehe gibi müştak isimlerden oluşur."⁸ Modern bir ifadeyle türemiş isimlerin kendisinden önce gelen özneye, sözde özneye ya da nesneye tamlama yoluyla bağlanması işlemi denebilir. İki kelimedenden meydana gelerek tek bir mana oluşturan bu terkib genellikle sıfat olarak kullanılır. Dolayısıyla anlam olarak kendisinden önce gelen kelimeyle birleşerek sıfat tamlaması fonksiyonunu üstlenir ama kendi terkibi içinde yapısal olarak isim tamlaması fonksiyonunu üstlenir. Bu tür tamlamalar genellikle öykülerde, hikâyelerde, romanlarda ya da tanımlarda betimleme yaparken kullanılır.

Ör. عَرِيضُ الْجَنَاحِ → kanadı geniş

Muzafun ileyh Muzaf

B. Manevî İzâfet (المَعْنَوِيَّةُ الإِضَافَةُ)

Arapçada manevî izâfet türü hakîkî izâfet ya da asil izâfet olarak da adlandırılır. "Manevî izâfet, sıfatın mamûlü dışında bir isme muzaf olması veya sıfat olmayan bir ismin başka bir isme muzaf olmasına denir. Başka bir ifade ile lafzî olmayan izafettir."⁹ Arapçada isim tamlamaların çoğu manevî izâfet ile oluşturulur bu sebeple isim tamlaması denince akla ilk manevî izâfet terkibi yani gelir.

7 Fouad Nemah, Mulahasas'ı Kava'id el-Luga el-Arabiyye, el-Mektebi İlmiyye Yayınları, Kahire, Mısır, 1973, s.103.

8 Dr. Mustafa Meral Çörtü, Arapça Dilbilgisi Nahiv, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2019, s.316.

9 Prof. Dr. M. Edip Çağmar, Alıştırmalarla Nahiv, Ensar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017, s.147.

Ör. الجَوِّ غَطَاءٌ → kavonozun kapağı

Muzafun ileyh Muzaf

جَوِّ غَطَاءٌ → kavonoz kapağı

Muzafun ileyh Muzaf

Elbette Türkçede olduğu gibi Arapçada da zincirleme isim tamlamaları mevcuttur. Zira bir tamlama ikiden fazla sözcük öbeğinden meydana geliyorsa bu tarz bir tamlamaya zincirleme isim tamlaması (تتابع الإضافة) denir. Bu durumda üç kelimededen oluşan Arapça zincirleme isim tamlamasında ilk kelime sadece muzaf, ikinci kelime hem muzaf hem muzafun ileyh ve son olarak üçüncü kelime sadece muzafun ileyh olur. Aynı durum üç ve üçten fazla kelimededen oluşan uzun zincirleme isim tamlamaları için de geçerlidir. Örneğin beş kelimededen oluşan uzun bir zincirleme isim tamlamasında ikinci, üçüncü ve dördüncü kelimeler hem muzaf hem muzafun ileyh olurlar. “Zincirleme izâfette belirlilik ve tahsislik (daraltma) durumu basit izâfet gibidir. En sondaki kelime yani muzâfun ileyh, belirli ise izâfet ma’rifelik, belirsiz ise tahsislik ifade eder. Bu yüzden en sondaki kelimenin başında آل harfi yoksa sonunda tenvin olur.”¹⁰ Dolayısıyla zincirleme isim tamlamalarındaki ilk baştaki muzaf cümle içerisindeki konumuna göre hareketlenir. Hem muzaf hem muzafun ileyh olan ortadaki kelimenin veya kelimelerin başındaki (ال) el takısı düşürülür ve sonu sanki başında (ال) el takısı varmış gibi tenvinsiz kesra ile hareketlenir. Sondaki muzafun ileyh ise başına (ال) el takısı alır ve mecrur olarak tenvinsiz kesra ile hareketlenir. Şayet zincirleme isim tamlaması belirtisiz isim tamlaması ise sondaki muzafun ileyh’in başındaki (ال) el takısı da düşürülür ve sonu tenvinli kesra ile hareketlenir. Arapçadaki zincirleme isim tamlaması şu şekilde formalize edilebilir:

مضاف + مضاف / مضاف إليه + مضاف إليه

Muzaf + muzaf/muzafun ileyh + muzafun ileyh

Ör. لَوْنُ مِفْتَاحِ بَابِ حَدِيقَةِ الْمَدْرَسَةِ رَمْدِيٌّ. → Okulun bahçesinin kapısının anahtarının rengi gridir.

Zincirleme Belirtili İsim Tamlaması Zincirleme Belirtili İsim Tamlaması

لَوْنُ مِفْتَاحِ بَابِ حَدِيقَةِ الْمَدْرَسَةِ رَمْدِيٌّ. → Okul bahçesi kapısı anahtarı rengi gridir.

Zincirleme Belirtisiz İsim Tamlaması Zincirleme Belirtisiz İsim Tamlaması

Bu bilgiler ışığında genellikle Arapça gramer kitaplarında bulunmayan ancak günümüz itibarıyla basın-yayın organlarında, dergilerde, gazetelerde ve kitaplarda bolca kullanılan bir isim tamlaması çeşidi daha vardır. Bu makalede

10 Doç. Dr. Resul Sevinç, Arapçanın Temel Gramer Kuralları, İstanbul, 2013, s.302.

daha önce ifade edildiği üzere birçok Arapça gramer kitabında öğretilenin aksine cümle içerisinde muzaf her zaman belirsiz olarak gelmez. Bazen belirli olarak da gelebilir. Bu durumda belirli olan muzaf ile belirli olan muzafun ileyhi sıfat tamlamasından ayırt etmek ve isim tamlamasına ulaşmak için muzafun ileyhin başına (ج) harfi ceri getirilir. Bu yolla kaynaktan çıkan mesaj ya da yargı manevi izâfet terkibinde olduğu gibi alıcıya aktarılmış olur. Yapısal bakımdan manevi izâfet teribinden her ne kadar ayrıysa da semantik anlam bakımından manevi izâfet terkibinin eşleniği konumundadır demek doğru bir tabir olacaktır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken (ج) harfi cerinin izâfet terkibi içerisinde kullanıldığında herkes tarafından bilinen için anlamını taşıması ve hiçbir semantik anlam içermemesidir. Aksine tamamen farklı bir fonksiyonda kullanılarak tamlayan ile tamlananı birbirine bağlayan bir harf konumundadır.

Ör. المِفْتَاحُ لِلْبَابِ الْأَسْوَدِ صُنِعَ. → Siyah kapının anahtarı imal edildi.

M. İleyh Muzaf

→ الْجَوْزَةُ لِلسَّنَجَابِ صَغِيرَةٌ قَالَ إِنَّ

M. İleyh Muzaf

Bunlara ek olarak Arapçadaki klasik zincirleme isim tamlamasına alternatif olan ve Arapçayı sonradan öğrenenler için daha kolay kabul edilen bir isim tamlaması geliştirilmiştir. Bu tarz zincirleme isim tamlamalarında izâfet terkibi oluşturmak için yine (ج) harfi ceri kullanılır. Daha önce ifade edildiği üzere zincirleme isim tamlamalarında ortadaki kelimeler hem muzaf hem muzafın ileyhtir. Bu bilgiden hareketle kendisinden önce gelen belirli bir muzafa izafet yapılmak istenen belirli bir muzafun ileyhin başına (ج) el takısı getirilir. Aynı şekilde kendisinden sonra gelen belirli bir muzafun ileyhin başına da (ج) el takısı getirilir ve ondan sonra gelen belirli bir muzafun ileyhin başına da (ج) el takısı getirilir ve ondan sonra gelen belirli bir muzafun ileyhin başına daha (ج) el takısı getirilir. Bu yöntem diğer izafet edilecek kelimelerin tamamında uygulanır. Böylece cümle içerisinde belirli gelen muzafa ait bütün muzafun ileyhler zincirleme isim tamlamalarında daha kolay yapılır.

Ör. اللُّوْنُ لِلْمِفْتَاحِ لِلْبَابِ لِلْحَدِيقَةِ لِلْمَدْرَسَةِ أَحْمَرٌ أَخْبَرَ أَنَّ. → Okulun bahçesinin kapısının anahtarının

Zincirleme Belirtili İsim Tamlaması

renginin kırmızı olduğunu söyledi.

Bu yöntemle ek olarak ikişerli manevi izâfet terkibleri oluşturulur ve bu oluşturulan ikişerli izâfet terkibleri birbirlerine (ج) harfi ceri ile bağlanır. Böylece farklı bir yöntemle zincirleme isim tamlaması oluşturulmuş olur.

Ör. لَوْنِ الْمَفْتاحِ لِبابِ الْحَدِيقَةِ لِلْمَدْرَسَةِ أَحْمَرُ أَخْبَرْنَا. → Okulun bahçesinin kapısının anahtarının

Zincirleme Belirtili İsim Tamlaması
renginin kırmızı olduğunu söyledi.

2. İngilizcede İsim Tamlaması

İsim Tamlaması İngilizcede (possessive construction) olarak ifade edilir. İyelik durumu ise (possessive case) olarak adlandırılır. "Possessives (iyelikler) sahiplik ya da aidiyet bildiren kelimelerdir."¹¹ Bu cihetle "Biz possessivesi genellikle bir kimsenin bir şeye sahip olduğunu ya da bir şeyin bir kimseye ait olduğunu ifade etmek için yani aslında bir izafeti ifade etmek için kullanılırız."¹² İngilizcede tamlayana (determinative/possessor) kararlıştırıcı/sahip olan ya da (annexer/attacher) izafet eden/bağlayan denir. Tamlanana ise (determined/possessed) kararlıştırılmış/sahip olunan ya da (annexed/attached) izafet edilen/bağlanan denir.

İngilizcedeki isim tamlaması Arapçadaki manevi izâfet terkinin karşılığıdır. "O, isim tamlamasının karşılığıdır ve İngilizcedeki 'of ...' ilgeci ya da '...s' takısına benzer."¹³ Dolayısıyla İngilizcede isim tamlamasının (of) ve (s) -ın, -in ekleri ile yapıldığı bilinmektedir. Bunlara ek olarak (possessive pronoun) iyelik zamiri de isim tamlamalarında kullanılmaktadır. İyelik ekleri İngilizcede (possessive suffix) olarak ifade edilir. Bu iyelik ekleri Arapça ve Türkçe dillerindeki yapışık zamirlerin aksine ayrı zamir olarak kullanılırlar.

İngilizcede izâfet terkinin yapma yöntemleri anlatımının daha kolay olması ve karışıklığa sebep vermemesi adına üç farklı grupta incelenebilir.

A. "Of" ilgeci ile İsim Tamlaması

İngilizcede yan yana getirilen kelimelerden ilk sıradaki sıfat değilse iki kelime arasında isim tamlaması ilişkisi var demektir. Bu ilişkiyi sıfat tamlamasından ayırt etmek için yan yana getirilen birinci kelime yani possessed/determined ile ikinci kelime yani possessor/determinative arasına sadece (of) -ın, -in ilgeci getirilir. Kelimelerin sonlarında Arapçada olduğu gibi herhangi bir sesli harf değişmesi söz konusu olmaz. Öte yandan tamlanan ya da tamlayan ilgili cümle yargısına göre belirli ya da belirsiz olabilir. Daha önceden herkesze bilinen, tek olan ya da özel olan kelimenin başına (the) eki getirilerek kelime belirli yapılır. İngilizcedeki possessor yani ikinci kelime olan tamlayanın başına (the) getirilirse genellikle Türkçedeki belirtili isim tamlamasının karşılığı olur. Zira possessed yani

11 Evelyn P. Altenberg ve Robert M. Vago, English Grammar Understanding The Basics, Cambridge Press Yayınları, U.S.A., Newyork, 2010, s.50.

12 John Eastwood, Oxford Guide To English Grammar, Oxford University Press Yayınları, New York, USA, 1994, s.213.

13 Faruk Abu-Chacra, Arabic An Essential Grammar, Routledge Yayınları, U.S.A. ve Canada, 2007, s.61.

ilk kelime olan tamlananın başına (the) gelse bile ilgili isim tamlaması genellikle belirtisiz isim tamlaması olarak Türkçeye tercüme edilir. Bu durum Arapça izâfet terkibindeki muzafun ileyhın başına gelen (ال) el takısının durumuyla birebir örtüşmektedir.

Ör. book **of** spells → büyüler kitabı (Belirtisiz İsim Tamlaması)

Determined Determinative

the book **of** spells → büyüler kitabı (Belirtisiz İsim Tamlaması)

Determined Determinative

book **of the** spells → büyülerin kitabı (Belirtili İsim Tamlaması)

Determined Determinative

the book **of the** spells → büyülerin kitabı (Belirtili İsim Tamlaması)

Determined Determinative

Şayet determinative yani tamlayan tekil isim olarak gelirse kendisinden önce belirsizlik anlamını açıkça ifade eden ve bir tane anlamına gelen (a) edatı konur.

Ör. book **of a** spell → büyü kitabı (Belirtisiz İsim Tamlaması)

Determined Determinative

B. Possessive Apostrophe (İyelik Belirten Kesme İşareti)

Bu tür tamlamalar, kelime sonuna kesme işaretinin ve kesme işaretinden sonra gelip tek başına hiçbir anlam taşımayan (s) harfinin eklenmesiyle yapılır. "Genel kabul ile kesme işareti tekil isimlerde (s) harfinden önce konur fakat çoğul isimlerde (s) harfinden sonra konur. Örneğin; the boy's bicycle (çocuğun bisikleti), the boys' bicycles (çocukların bisikletleri)"¹⁴ Şayet çoğul isimler düzensiz çoğul ise kesme işaretinden sonra tekil isimlerde konduğu gibi (s) harfi kelimenin sonuna konur. Örneğin; women's combs (kadınların tarakları), children's paintings (çocukların boyamaları). Bunlara ek olarak üç ya da daha fazla heceli son harfi (s) ile biten özel isimlerde kesme işareti sondaki (s) harfinden sonra konur. Örneğin; Socrates' erudition (Sokrates'in alimliği). Ancak iki heceden oluşan ve sonu (s) harfi ile biten özel isimlerde kesme işaretinden sonra (s) harfinin gelip gelmeyeceği isteğe bağlıdır. Örneğin; Davies's jeep ya da Davies' jeep (Dr. Davies'in cipi). Bu bilgilere ek olarak iyelik eki belirten kesme işareti sadece canlı ya da canlılık bildiren varlıklar için kullanılır. Cansız varlıklar için kullanılmaz.

14 Angela Downing ve Philip Locke, English Grammar A University Course, Routledge Yayınları, Abingdon, İngiltere, 2006, s.425.

C. Possessive Pronoun (İyelik Zamiri)

“Belirteç olarak fonksiyon gösteren birkaç iyelik zamiri vardır. Bunlar genellikle belirteç fonksiyonlu iyelik zamirlerine ya da iyelik sıfatlarına atfedilir. Onları kısaca belirteç iyelik zamirleri olarak adlandırırız.”¹⁵ Bu çerçevede İngilizcede ayrı zamirlerle yapılan bu tamlama türünün Türkçede kelimenin sonuna eklenen iyelik eklerine ve Arapçada kelimenin sonuna eklenen muttasıl zamirlere denk geldiğini söylemek yerinde olacaktır.

Ör. my car → arabam	his dog → köpeği
Possessive Pronoun	Possessive Pronoun
their house → evleri	our back yard → arka bahçemiz
Possessive Pronoun	Possessive Pronoun

Bunun dışında Türkçedeki benimki, seninki, onunki gibi ek halindeki zamirlerin karşılığı İngilizcede yine possessive pronouns ile verilmektedir. Bu işlem İngilizcedeki ayrık zamirin sonuna (s) harfi getirilerek gerçekleştirilir. Sadece (my) benim iyelik zamiri (mine) benimki ek halindeki zamire dönüştürülürken ve (his) onun iyelik zamiri (his) onunki ek halindeki zamire dönüştürülürken kelimenin sonuna (s) getirme kuralı uygulanmaz. Çünkü (my) benim zamiri (mine) benimki ek halindeki zamire dönüştürülürken kelimenin kendisi değişmektedir. (his) benim zamiri (his) ek halindeki zamire dönüştürülürken de kelime aynı şekilde yazılmaktadır.

Ör. yours → seninki/sizinki	his → onunki
Possessive Pronoun	Possessive Pronoun
mine → benimki	theirs → onlarınki
Possessive Pronoun	Possessive Pronoun

İngilizcede zincirleme isim tamlamaları genellikle bu üç yöntemin bir araya getirilerek kullanılmasıyla yapılır. Üç kelimedenden oluşan bir zincirleme isim tamlamasında ilk kelime tamlanan yani possessed/determined ikinci kelimeye (of) ile bağlanır.

Ör. <u>the gate of the school's garden</u> → okulun bahçesinin kapısı
Zincirleme İsim Tamlaması
<u>the room of the company's manager</u> → şirketin müdürünün odası
Zincirleme İsim Tamlaması

¹⁵ Evelyn P. Altenberg ve Robert M. Vago, *English Grammar Understanding The Basics*, Cambridge Press Yayınları, U.S.A., Newyork, 2010, s.50.

İngilizcede zincirleme isim tamlamaları zaman zaman sadece (of) ilgecinin ya da kesme işaretli (s) harfinin kullanımı ile de yapılabilir.

Ör. the gate of the garden of the school → okulun bahçesinin kapısı

Zincirleme İsim Tamlaması

the room of the manager of the company → şirketin müdürünün odası

Zincirleme İsim Tamlaması

Ör. the school's garden's gate → okulun bahçesinin kapısı

Zincirleme İsim Tamlaması

The company's manager's room → şirket müdürünün odası

Zincirleme İsim Tamlaması

Bu bilgilere ek olarak İngilizcede yan yana gelen iki kelimenin anlam bakımından aralarında herhangi bir ilişki olması durumunda isim tamlaması anlamı verebilirler. Bu isim tamlamaları iki kelime arasına hiçbir harf ya da bağlaç eklenmeden ve kelimelerin yalın halleri bozulmadan gerçekleştirilir. İngilizcede bu yöntemle yapılan isim tamlamaları Arapçadaki lâfzî izâfet terkiibinin zıttı yönde benzerlik göstermektedir. Zira lâfzî izâfet terkiibi yapısal olarak isim tamlaması ama anlamsal olarak sıfat tamlamasını vurgulamaktadır. İngilizcede ise bu tarz tamlamalar yapısal olarak sıfat tamlamasını andırmakta ancak anlamsal olarak isim tamlamasına işaret etmektedir.

Öte yandan bu tür tamlamalardaki tamlayan ve tamlanan kelimeleri (of) edatı ile yapılan klasik tamlamalardaki uygulanan sıralamanın tersi yönde temsil olunurlar. Yani klasik yöntemle yapılan isim tamlamalarında önce tamlanan sonra tamlayan gelirken bu yöntemle yapılan isim tamlamalarında Türkçedeki gibi önce tamlayan sonra tamlanan gelmektedir. Dolayısıyla sentaktik açıdan Türkçedeki isim tamlaması sırasına uygun şekilde gelmektedirler. Ayrıca bu yöntemle yapılan isim tamlamaları Türkçeye genellikle belirtisiz isim tamlaması olarak tercüme edilir.

Ör. school principal → okul müdürü

Determinative Determinated

project asistant → proje asistanı

Determinative Determinated

editorial committee → yayın kurulu

Determinative Determinated

radio broadcast → radyo yayını

Determinative Determinated

Bu tamlama türü zincirleme isim tamlamalarında da uygulanmaktadır.

Ör. consumer policies committee → tüketici politikaları komitesi

Zincirleme İsim Tamlaması

security general directorate → emniyet genel müdürlüğü

Zincirleme İsim Tamlaması

3. Arapça ve İngilizce İsim Tamlamalarının Örneklerle Karşılaştırılması

Ör. 1:

رَأَيْتُ سَيَّارَةَ مَدِيرِ مَدْرَسَتِنَا.¹⁶

I saw our school principal's car.

I saw the car of our school principal.

Okul müdürümüzün arabasını gördüm.

- Bu örnekte Arapçada cümledeki zincirleme isim tamlaması İngilizceye iki farklı çeşitle tercüme edilebilmektedir. Arapça cümledeki isim tamlaması hareketlerden anlaşılmalıdır. İngilizce cümlelerde ise (of) ilgeci ve kesme işaretli (s) harfinden anlaşılmalıdır. Arapçadaki muttasıl zamir ise İngilizcede ayrık zamir olan (our) bizim kelimesi ile karşılanmıştır.

Ör. 2:

دَهَبَ مَعَلِّمًا الْمَدْرَسَةَ.¹⁷

Two teacher of the school went.

Okulun iki öğretmeni gitti.

- Bu örnekte Arapçada düzenli çoğullardaki merfu konumda bulunan iki öğretmen kelimesinin sonundaki (ن) harfi tamlama içerisinde olduğu için düşmüştür. İngilizce yapılan isim tamlamasında ise böyle bir harf düşmesi söz konusu değildir.

Ör. 3:

عِلْمُ الْإِجْتِمَاعِ مَهْمٌ عِنْدَ كَثِيرٍ مِنَ النَّاسِ.¹⁸

Sociology is important for many people.

- Bu örnekte Arapçada izâfet terkibi ile kullanılan bir ifade İngilizcede izâfet terkibi olmaksızın izâfet terkibini tek kelimeyle karşılayan bir ifade kullanılmıştır.

16 Dr. Ahmet Aslan, Nahiv İlmî, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2012, s.110.

17 Dr. Mustafa Meral Çörtü, Arapça Dilbilgisi Nahiv, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2019, s.316.

18 Prof. Dr. M. Edip Çağmar, Alıştırmalarla Nahiv, Ensar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017, s.152.

Ör. 4:

فَقَدْتُ مِفْتَاحَ بَابِ الْغُرْفَةِ.

فَقَدْتُ مِفْتَاحَ الْبَابِ لِلْغُرْفَةِ.

فَقَدْتُ الْمِفْتَاحَ لِבَابِ الْغُرْفَةِ.

فَقَدْتُ الْمِفْتَاحَ لِلْبَابِ لِلْغُرْفَةِ.

I lost the key to the room door.

I lost the key to the door of the room.

I lost the door key of the room.

Odanın anahtarını kaybettim.

- Bu örnekteki Arapça cümlede dört farklı şekilde söylenene bilen bir isim tamlaması İngilizcede üç farklı şekilde söylenebilmektedir. Bu örnek için İngilizcede kesme işaretli (s) harfi kullanılarak tamlama yapılamaz. Çünkü daha önce ifade edildiği üzere kesme işaretli (s) harfi sadece canlı ya da canlılık bildiren varlıklar için kullanılır. Ayrıca İngilizcedeki (key to) ibaresine dikkat edilmelidir. İngilizcede (key) anahtar kelimesi isim tamlamasında kullanılırken (of) ilgeci yerine (to) yönelme edatı kullanılır. Bunun sebebi burada kullanılan (to) yönelme, meyillenme ibaresinin bilişsel olarak anahtarın kapı göbeğinden içeri doğru sokulduğu anlamını taşımasıdır.

Ör. 5:

تُعتبر الرعاية الطبية في الغالب جزءاً من المجال الواسع للرعاية الصحية.¹⁹

Medical care is generally considered as a part of large field of health care.

Tıbbi bakım, genellikle geniş sağlık hizmetleri alanının bir parçası olarak kabul edilir.

- Arapça cümlede (ج) bağlacı ile yapılan isim tamlaması İngilizcede (of) bağlacı ile yapılmıştır. Ayrıca Arapçada harfi cer ile verilen isim tamlaması anlamı İngilizcede yine (of) bağlacı ile ifade edilmiştir. (المجال) alan ile (الرعاية) bakım, hizmet kelimeleri isim tamlaması oluşturmaktadır. Ancak Arapçadaki (المجال) alan kelimesinden sonra gelen (الواسع) büyük sıfatı isim tamlamasının içinde kalmıştır. İsim tamlamasının arasına giren sıfattan dolayı (المجال) ve (الرعاية) kelimelerinin izâfet terkîbi (ج) ile sağlanmıştır. Öte yandan Arapçada sıfat tamlaması olarak ifade edilen (للرعاية الصحية) ibaresi İngilizcede isim tamlaması olarak tercüme edilmiştir. Dolayısıyla Arapçada tek isim tamlaması kullanılırken İngilizcede zincirleme isim tamlaması kullanılmıştır.

19 Doç. Dr. İsmail Güler, Dr. Hüseyin Günday ve Dr. Şener Şahin, Arapça Modern Metin Okumaları, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002, s.344.

Ör. 6:

The university's eastern window is closed.²⁰

شباك الجامعة الشرقي مغلق.

Üniversitenin doğu penceresi kapalıdır.

- Bu örnekte İngilizcede isim tamlaması arasına sıfat tamlaması girerken Arapçada isim tamlaması arasına sıfat tamlaması girmemiş ve sonda yazılmıştır.

Ör. 7:

The head of the boy is wounded.²¹

رأس الطفل مجروح.

Çocuğun başı yaralıdır.

- Bu örnekte İngilizcede belirtili isim tamlaması kullanılmıştır. Bu yüzden Arapça tercümesi de belirtili isim tamlaması ile yapılmıştır.

Ör. 8:

What is the brand of your car tyre/tire?

ما هي العلامة التجارية لإطارات سيارتك؟

Arabanın lastiğinin markası nedir?

- İngilizce cümlede sıfat tamlaması yoktur. Ancak Arapça cümlede (brand) marka kelimesinin karşılığı (العلامة التجارية) olarak verilmiştir. Dolayısıyla İngilizcede zincirleme isim tamlaması arasına sıfat girmezken Arapça cümlede sıfat tamlaması zincirleme isim tamlamasının arasına girmiştir. Ayrıca İngilizce cümlede iyelik zamiri tamlanandan önce gelirken Arapçada iyelik zamiri tamlanandan sonra gelmiştir. İngilizce cümledeki marka kelimesi (the) ile belirli yapıldığı için Arapça tercümesi (ال) el takısı ile verilmiştir. Bu cihetle belirli olan muzaf (ال) bağlacı ile izâfet terkibi içerisine girip belirli olan muzafun ileyhe bağlanmıştır.

Ör. 9:

I'd like to wear a long evening dress.²²

أحب أن ألبس فستاناً سهوياً طويلاً.

Uzun gece elbisesi giymek istiyorum.

20 Faruk Abu-Chacra, Arabic An Essential Grammar, Routledge Yayınları, U.S.A. ve Canada, 2007, s.67.

21 Dr. Abbas Fadhil, Albayati Arts Journal, Possessive Constructions In Some Arabic Dialects With Reference To English: A Cognitive Grammatical Study, 2014, Sayı 110, s.89.

22 Dr. Mohamed Ezzat, et-Taallum el-İngiliziyeye Bil Tariga es-Sehle, Darelkotob Yayınları, Kahire, Mısır, 1993, s.641.

- İngilizce cümlede anlam bakımından bağdaşan iki kelimenin yan yana gelmesiyle yapılan ve genellikle Türkçeye belirtisiz isim tamlaması olarak tercüme edilen izâfet terkîbi Arapçaya da belirtisiz isim tamlaması olarak tercüme edilmiştir. Ayrıca İngilizcede isim tamlaması tamlananı niteleyen sıfattan sonra gelirken Arapçada tamlananı niteleyen sıfattan önce gelmiştir.

Ör. 10:

This is the speech of the man of the street of the Nile Flowers.²³

هذا كَلِمُ رَجُلٍ شَارِعِ زَهْوَرِ النَّيْلِ.

هذا كَلِمُ الرَّجُلِ لَشَارِعِ زَهْوَرِ النَّيْلِ.

Bu Nil Çiçeği sokağındaki adamın konuşmasıdır.

- İngilizce cümledeki zincirleme isim tamlamasında ilk üç kelime (of) ilgeci ile bağlanmış ancak özel isim olan Nil Çiçekleri sokağı yan yana getirme yöntemi ile isim tamlaması yapılmıştır. Arapça cümlelerde ise Nil Çiçekleri sokağı izâfet terkîbi belirtili isim tamlaması olarak gelmiştir.

Farklı dil ailelerine mensup Arapça ve İngilizce dillerinde isim tamlamaları yapılırken farklı yöntemler izlenmektedir. Arapçada isim tamlaması ikiye bölünürken İngilizcede böyle bir bölünme yoktur. Arapçada yan yana getirilen iki kelimenin birbirine sentaktik açıdan (ال) el takısı ile bağlanması, muzafun ileyhın son harekesinin kesra olması ve muttasıl zamirlerin muzafa izafet edilmesi ile isim tamlaması oluşturulmaktadır. Bunlara ek olarak modern Arapçada (ج) harfi ceri ile de isim tamlaması yapılmaktadır. İngilizcede ise kesme işaretli (s) harfi, (of) bağlacı, iyelik zamirleri ve semantik anlam bakımından yan yana getirilen kelimeler ile isim tamlaması yapılmaktadır. Arapçada karmaşık cümlelerde isim tamlaması kelimenin son harekesinden anlaşılmalıdır. İngilizcede ise kullanılan bağlaç ve edat ya da semantik anlam ile anlaşılmalıdır. Arapçada düzenli çoğul kelimeler muzaf konumunda ise izâfet terkîbi içerisinde yapısal değişikliğe uğramaktadır. İngilizcede ise çoğul kelimelerde herhangi bir değişim söz konusu değildir. Ancak kesme işaretli (s) harfi, her ne kadar düzensiz çoğulların sonunda yazılsa da sonu (s) harfi ile biten düzenli çoğulların sonunda yazılmadığı için yapısal bir değişikliğe kısmen maruz kaldığı söylenebilir. Arapça muzafun ileyhın yani tamlayanın başına (ال) takısı getirilerek belirtili isim tamlaması yapılır. İngilizcede ise (possessive/determinative) yani tamlayanın başına (the) takısı getirilerek isim tamlaması yapılır. Dolayısıyla isim tamlamasındaki belirlilik durumu her iki dilde de geçerlidir. Özellikle zincirleme isim tamlamaları olmak üzere herhangi bir isim tamlaması her iki dilde de farklı formlarda oluşturulabilmektedir. Ayrıca bir

23 Hassan Abdel-Shafik, Hassan Gadalla, Bulletin of the Faculty of Arts, Assiut University, Genitive Constructions in English and Arabic: A Contrastive Study, Aralık 2000, Sayı 6, s.37.

dilde sıfat olarak ifade edilen bir kavram öbür dilde isim tamlaması olarak ifade edilebilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada bir dildeki isim tamlamasına ait kavramın öbür dilde de rahatlıkla ifade edilebileceği ve bu ifade edilme işleminin zaman zaman sıfat tamlamaları ile olabileceği saptanmıştır. Birinci bölümde Arapça klasik isim tamlaması yapım yöntemlerine ek olarak birçok gramer kitabında dilbilgisi konuları arasında bulunmayan ancak yaşayan dilde kullanılan isim tamlamaları anlatılmıştır. İkinci bölümde İngilizcedeki isim tamlamaları detaylıca anlatılmış ve yapısal olarak sıfat gibi gözüken isim tamlamalarına dikkat çekilmiştir. Üçüncü bölümde ise her iki dildeki isim tamlamalarının sentaktik ve semantik karşılaştırılması yapılmış ve bu karşılaştırılma alanında uzman kişilerden alıntılan cümlelerle örneklendirilmiştir. Bu çalışmanın Türkiye’de Arapça ve İngilizceyi beraber öğrenen bireylerin dil eğitim süreçlerine katkı sağlayan bir çalışma olması umut edilmiştir.

Kaynakça

Abu-Chacra, Faruk, *Arabic An Essential Grammar*, Routledge Yayınları, U.S.A. ve Canada, 2007.

Albayati, Abbas Fadhil, *Arts Journal*, Possessive Constructions In Some Arabic Dialects With Reference To English: A Cognitive Grammatical Study, 2014, Sayı 110, s.83-94.

Al Ghabra, Hiba, *University of Debrecen Institute of English & American Studies Department of English Linguistics*, The Use Of Genitive 'S And Of Possessive Constructions In English Among Arabic Speakers, Ocak 2015, S.y., s.1-12.

Altenberg, Evelyn P. ve Vago, Robert M., *English Grammar Understanding the Basics*, Cambridge University Press, 2010.

Aslan, Ahmet, *Nahiv İlmî*, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2012.

Çağmar, M. Edip, *Alıştırmalarla Nahiv*, Ensar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017.

Çörtü, Mustafa Meral, *Arapça Dilbilgisi Sarf - Nahiv - Edatlar*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017.

Downing, Angela ve Locke, Philip, *English Grammar A University Course*, Routledge Yayınları, Abingdon, İngiltere, 2006.

Eastwood, John, *Oxford Guide To English Grammar*, Oxford University Press Yayınları, New York, USA, 1994.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2009.

Ezzat, Mohamed, *et-Taallum el-İngiliziyeye Bil Tariga es-Sehle*, Darelkotob Yayınları, Kahire, Mısır, 1993.

Güler, İsmail, Günday, Hüseyin ve Şahin, Şener, *Arapça Modern Metin Okumaları*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.

Hassan Gadalla, Hassan Abdel-Shafik, *Bulletin of the Faculty of Arts, Assiut University*, Genitive Constructions in English and Arabic: A Contrastive Study, Aralık 2000, Sayı 6, s.1-64.

Nemah, Fouad, *Mulahhasu'l Kavaid el-Luga el-Arabiyye*, el-Mektebî İlmîyye Yayınları, Kahire, Mısır, 1973.

Sevinç, Resul, *Arapçanın Temel Gramer Kuralları*, İstanbul, 2013.

